

**LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA**

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIO Y REDACCIÓ
LIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Extranger, 5.

CAMÍ DEL HOMENATGE

EN VALENTINET:—Jo vos nombro fill adoptiu.

DON ANGEL:—Gracias, pare...

CRONICA

DE TEATRO CATALÁ

TRADUCCIÓN Y TRADUCTORES

TRES teatros dedicats exclusivament al catalá tenim actualment á Barcelona: el Romea, el Principal y el de Novetats. El Romea, hont hi crema encare 'l foch sagrat de la tradició teatral catalana, del qual en Franquesa fa de vestal més ó menos púdica, dona preponderancia á las obras originals dels nostres autors; de traduccions ne dona pocas, y encare del castellá. El de Novetats barreja las produccions catalanas ab las traduccions, essent las segonas en major número que las primeras. El Principal se dedica exclusivament á traduccions. En resum, la traducció prepondera sobre l' obra original.

Jo no soch pas enemich de las traduccions. Crech, pel contrari, que s' ha d' anar traduhint al catalá lo bò y millor del teatro de fora casa. Las traduccions y adaptacions, ademés de tenir al corrent al públich nostre de la producció dramática del extranger, poden exercir una influencia saludable en el teatro nostre, empeltant la rica sava de las millors obras mondials en el nostre arbre escénich.

Pero cal, pera que la influencia d'aqueixa transfusió de sanch extranya en el cos de Catalunya sigui realment benfactora, encarrilar iniciativas y corregir desviacions. Si's vol que aixó sigui fructuós y útil, es precís que l' idea s' executi ab criteri, ab seny,

ab gust, ab honradesa artística. Se pot estar tot l' any representant obras extrangeras, y no donar á conéixer el teatro extranger. Ab unas obras triadas al azar dels aparadors d' una llibrería parisenca, ab una barreja desordenada de traduccions escullidas caprichosamente, á las palpentes, per diverses mans (que son molt sovint mans profanas), no hi ha manera de congreginar una veritable y interessant mostra de teatro extranger. Pera conseguir l' efecte degut es indispensable plan, orientació, ordre... Y, sab greu de dirho, pero es veritat: en els nostres teatros no hi ha gayre cosa d' aixó. *Y así sale ello.*

L' empresa del Principal, per exemple, sembla tenir el pensament de combinar un aplech d' obras de diferentes menas, però anarlas provant l' una darrera l' altra y veure quinas son las que *petan*. Quan una *peta* efectivament, queda clavada al cartell días y nits. Es natural que l' empresa vagi al seu negoci. Pero també ho es que 'ls que estimém l' art y la cultura artística 'ns planyém de la manca d' una finalitat superior. Fins creyém que, ben estudiad, hi hauria manera d' armonisar el culte del art ab els respectables interessos de la taquilla.

Es un defecte greu aquest que hem senyalat, puig destruix molta part de l' influencia sanitosa que hauríam de tenir las traduccions. Encare n' hi ha un altre: y es lo dolentes que resultan molts d' ellas. El llenguatge está plé de barbarismes y de construccions anti-catalanas. En el diálech de moltes traduccions la gramática catalana y el bon gust son objecte de flagrants agravis, que no tenen perdó de Déu.

Se necessitan diversas condicions pera traduir bé, essent imprescindible el coneixement de la llen-

UN BON REMEY

—Senyoreta: jo, per vosté, sento una gran inclinació.

—Aixó ray, fassis adressar pel senyor Tobella, que hi té la mà trencada.

LA PUJA DEL PA

EN COMAS Y SOLÁ: —Teniu!... Ara resulta que 'ls forners se m' han anticipat. ¿Jo volia fer un concurs d' aeroplans?... Ells el fan d' aeroplans. Al cap y al fi, tot es qüestió d' una lletra.

gua que 's traduix y de la llengua en que 's traduix. Y aquí hi ha traductors que fan el miracle de traduir del francés al català, sense saber ni català ni francés. Jo no parlo dels que traduixen obres alemanes de la respectiva traducció francesa ó italiana, cosa censurable també.

Y per qué n'hi ha tants de traductors? En primer lloc, perqué es molt més fàcil traduir que escriure una obra original. En segon lloc, perqué ab menos feyna, una traducció dona generalment més diners que una obra propia. Y en tercer lloc, perqué molts senyors, si no traduhissin, no trobaríen altre medi pera fer figurar el seu nom en els cartells y pera exhibir la seva persona sobre les taules d'un teatro.

He exposat el mal. Ara diré el remey: la meva recepta es aquesta:

Pocas traduccions, pero bonas y ben fetas, y combinadas convenientment. Que traduixi qui en sàpig. Y que á certs traductors els siguin lligades las mans.

WIFRET

POSTALS

Tres vegadas l' he llegida
la teva carta d'ahí.
Tres cops he pensat: ¿M' estima?
y tots tres he vist que sí.

No 'n fassis cas del que 't digui
confós, davant de la gent.
La paraula que 't dich sempre,
amor meu, ningú la sent.

La dich tota baixa y fonda,
sabent, com sé de segú,
que per baixa que la digui
es perceptible per tú.

D' aquesta dolsa paraula
tú 'n coneixes el ressò;
dels meus llabis l' has apresa
y la dius tan bé com jo.

Tú la sabs, que l' has sentida
més d' un cop dintre ton pit.
Tú la sabs y, com jo, esperas
pronunciarla ab un bon crit.

MIGUEL ANGEL

HORAS D' ENGINIA

La noticia, en mal' hora esbombada, de que 'l dissapte que vé hi ha d'haver á Espanya un terremoto dels que obligan als *Sucesos* á publicar número extraordinari, ha portat al seno de las familias la consternació y 'l desespero.

Fins las personas que pateixen de la perdió del estómach y que, sisquera per aixó, haurían d' esperar la mort ab regular indiferència, s' entregan al més amarrat desconsol y 's preguntan, posantse la mà á la part dolorida:—Pero ¿es possible, Senyor, qu' en un sige tan adelantat com aquést encare hi pugui haver terremotos?

Vaya si n'hi pot haver!.. Y dels bons. Pregúntiho á Sant Francisco de California y á Valparaíso; dirigéssinse, si no volen anar tan lluny, á Messina y

á Reggio, y allá 'ls donarán informes y 'ls ensenyaran las vistes de las «darreras representacions».

¡20 de Mars!.. ¡Que 'n té de rabó aquell ditxo que diu que las apariencias enganyan!.. Busquin el dia en el calendari y m' hi jugo qualsevol cosa que no hi troben res que 'ls infundeixi la menor sospita. Santas Eufemia, Clàudia, Fotina, Eufrasia y Ciriaca; Sant Ambròs, confessor; Sant Nicetas, bisbe, y Sant Anatoli, màrtir... ¿Hi ha res més ignoscible que aquests vuit noms, símbols celestials de la nulitat y de la insignificancia?..

Donchs, malgrat aquesta insignificancia y aquesta nulitat, el terremoto ha de tenir lloc precisament el dia de Sant Anatoli, de Sant Nicetas, de Sant Ambròs y de Santas Clàudia, Eufemia y companyía.

El que s' ha encarregat d'aixecar la llebra y escampar el pànic es un sabi francés, M. Marchand, qui, després de llarchs y detinguts estudis, se troba en el cas de poguer llegir en las capas terrestres, ni més ni menos que si llegís en un llibre imprés en lletra grossa.

«La sacudida soterrània que 'l dia 20 de Mars agitará el nostre planeta—ha dit el referit sabi—alcançará al atravessar Espanya el màxim de intensitat. Será aquésta una de las conmocions més formidables que registra la Historia.»

Davant de semblants pronòstichs, formulats per un sabi ab titul, ¿qué havia de fer la gent?.. Lo que ha fet: aixó es, posarse á tremolar y á omplir l' ayre ab las sevas amargas queixas.

Ahir al tranvía vareig sentir que dugas senyoras ne parlavan.

—¿Ja ho sab—deya l' una—aixó que dissapte ha de succehir?

—¿El terremoto?.. Calli, dona—responia l' altra.—Calli, qu' estich que no m' arriba la camisa al cos. Desde que m' ho varen dir, no menjo, ni bech, ni dormo, ni m' poso polvos d' arrós ni llegeixo en *Sherlock Holmes*.

—Naturalment! ¿Cóm pot una tenir humor per res, veientse la mort com qui diu á quatre passos?

—Pero ¿vosté creu que sucumbirá tothom?

—Tant com tothom... A Sicilia mateix s' han salvat varias personas. ¿Qui 'ns diu que nosaltres no hem de ser d' aquestas?

—Es clar, perque, si no s' escapés ningú, ¿per qui serían després els diners de las suscripcions que segurament s' obrirán pera socorre á las víctimas?—

Entre 'l gremi de criadas, el desconcert ha arribat á alcansar proporcions aterradoras. La majoria d' elles han abandonat al xicot pera dedicarse exclusivament á parlar del terremoto.

Perque, lo que una Menegilda deya, ab els ulls entelats per las llàgrimas:

—Per dos ó tres días que potser ens quedan de vida, ¿qué n' hem de fer del promés?

De la difícil situació que 'l próxim daltabaix ha creat als sastres, no hi ha que parlarne. Vestits nous, rara es la persona que se 'n fa cap. Y en quant als que ja estan fets y entregats temps há als parroquians, ni remotament hi ha que pensar en cobrarlos.

—Venia á portarli el comptet—deya aquest dia un d' ells, presentant la factura á un client que li deu ja un respectable pico.

—Torni la senmana que vé—va respondreli el parroquiá, mirantse socarronament el calendari americà que té penjat á la paret.

—Com que 'l tranquil sab que la senmana que vé potser ja no hi haurá nació, ni comptes pendents ni sastres!...

En mitj de tot, no hi ha mal que per bé no vingui.

Cert que aixó dels terremotos es una cosa desagradable y perjudicial; pero, per lo que 's refereix á

Barcelona, qui 'ns diu que tal volta no serà un bé? Supòsinse que à la oscilació sísmica se li ocurreix comensar à la plassa de Sant Sebastiá y seguir brutalment en línia recta fins à la de Junquerias... ¿Han vist vostés una manera més senzilla, rápida y barata d' obrir en un santiamén tota la vía A, sense necessitat d' acudir al expedienteig ni à la expropiació forosa?...

MATIAS BONAFÉ

ENTRE AMIGAS

— Si haguessis vist, Filomena,
el barret de la Isabel,
guarnit ab plomas y llassos
y fondo de vellut vert,
quànts miradors que tenia
ahí à la tarda al passeig!
Si ab franquesa haig de parlarte,
jo aquest luxo no 'l comprehench.
El seu marit tan sols guanya
trenta duros cada mes
y, està clar, la gent murmura,
dihent fins qu' un senyor vell...
Jo, la vritat, no m' hi fico;
cadascú...

— Fàs molt ben fet!

Y, mira l' que son las cosas:
quan tú vas estrená 'l teu,
aquesta gent que critica
el barret de la Isabel,
recordo que...

— ¿Qué? ¿Qué deya?..

— Deya de tú lo mateix.

ENYS

GLOSARI

VERSORS D'EN JOAN ALCOVER

El gran poeta en Joan Alcover, que fa poc ha publicat el seu llibre de poesies Cap al tard, ens ve a confirmar una estètica que'l glosador ja la sospitava: ens ve a dir, am fets, és dir, ens ve a dir am versos que només n'hi ha una d'estètica: l'estètica de no tenir-ne.

Fa un quant temps que a casa nostra's pateix de manament. Tot-hom classifica, tot-hom mana; no hi ha escriptor que agafant la ploma no mani de lo que hem de ser, no marqui un pentàgrama estètic, i pobres del que no'l segueixi. S'ha de ser això, s'ha de ser allò. S'ha acabat el romanticisme. S'ha de ser parnasià fins a cert punt; s'ha d'estilizar, no s'ha d'estilizar; els versos han de ser de làpida, o de pedra picada, o de bronze, sent així que hi hauria un modo de dir les coses clares i precises només dient una cosa: els versos tenen de ser bons, i si ho són, siguen romàntics, siguen parnasians, siguen clàssics, estan

bé, perquè són bons, per més que diguin les estètiques.

Els versos de l'Alcover tenen això: que són bons i no no són res més. El glosador es juga un glosari amb el que sia capaç de dir a quina escola pertanyen. Si 'ls jutgem pel sentiment, direm que són sentimentals; si anem a l'imaginació, direm que són quasi romàntics; si 'ls midem, direm que són clàssics; si 'ls midem més, que són parnasians. Però com que no'ls midarem, ni'ls retolarem, ni'ls examinarem, perquè quan veiem un tapiç no'ns mirem el canyamaç, sinó'l seu aspecte plàstic, i en comptes d'estudiar llegim, i si llegint-los ens emocionen o ens donen la sensació de bellesa inexplicable que tenen les coses ben fetes, els tornarem a llegir, i els apendrem a recitar, i quan una cosa entra al cor i el cor està content de rebre-la, rieu-vos, caríssims amics, de lo que vos diguin els preceptes: aquells versos tenen ànima; i uns versos que tenen ànima ja podeu

«LA MALA VIDA EN MADRID»

Els moderns apaches.

L' HOMENATGE

dir que són bons, enque no ho manin les estètiques.

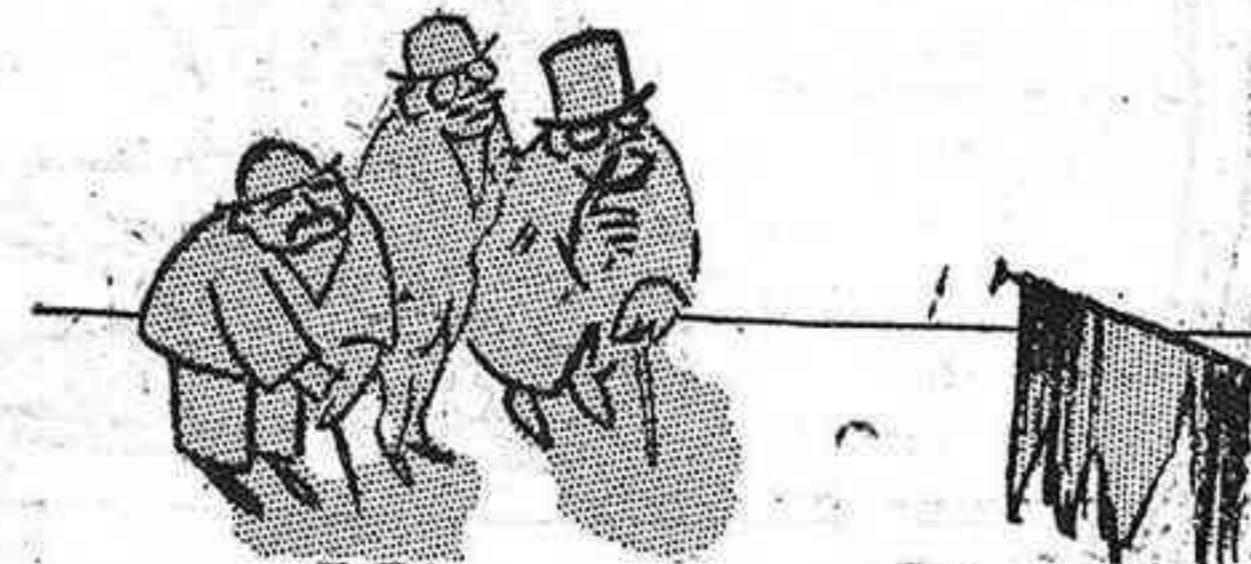
En Joan Alcover té una cosa de la que no'n poden dir res els llibres, perquèls llibres són pera ensenyar, i lo que ell té no s'aprèn. Té l'instint del bon gust, té'l senyorio que tenen de tenir els sentiments quan se transformen en plàstics; té'l dò, té l'art i té'l tacte, aquesta vergonya noble de dir tot lo que's pot dir fins a la fita del bon gust; aquet no sé què inexplicable de saber fins a quin punt es poden obrir les portes dels sentiments amagats, i fins a quin punt han de cloure-s. En Joan Alcover és això: és poeta; un poeta que només parla quan té belles coses per dir nos.

N'Alcover no és, com diu en el pròleg, «d'aquells que's passen la vida component-se'ls plecs de la túnica per afectar serenitat». El que la sab portar, la túnica, només té que deixar-la caure i els plecs mateixos ja prenen forma i es pleguen sempre dignament. I si n'Alcover sab portar-la, obriu el tomo de Cap al tard i llegiu La Balenguera, La Serra, El voltor de Miramar, L'Hoste, La Reliquia, totes les elegies, les endreces; més ben dit, llegiu tot el llibre i sentireu a dintre'l cor aquet pessigolleig intern, aquet espurneig en els ulls, aquesta frisança benhaurada que són les úniques señals am que's coneix un poeta, sia de l'escola que sia i digui lo que digui l'estètica.

XARAU

ELS JARDINS ABANDONATS

¡Pobre Parch de Barcelona!
¡qui l' ha vist y qui l' veu ara!...
Després d' haverlo malmés
com li va donar la gana

El millor seria aquest: treure el cap de la estatua de Colón y posarli el de 'n Guimerá. Així conseguíam dues coses: olvidarnos de l' Amèrica que l' un va descobrir y perpetuar la gloria que ha descobert l' altre.

un mestre que 'n va sortir
ab las mans... á la butxaca,
avuy, aquell hermos Parch,
en lloch de fer goig, fa llástima.

Qui s' hi arribi á doná un vol
veurá una infinitat d' arbres
deixats de la má de Deu
ó bé de la má... d' algú altre.
Veurrá fonts, camins, *parterres*,
banchs, estatuas, ponts, barracas,
terra, gabias, pedras, fustas,...
tot tan brut y miserable
que en lloch de semblar jardins
de un poble que per viu passa,
sembla alló una sucursal
de Messina ó de Calabria.

Aquell célebre Mammuth
s' está aburrint fa senmanas;
un caixal ja li sorolla,
pro en cambi li queda l' altre
que fa molt temps que serveix
per 'ná á pendre 'l sol las ratas.

Hi ha estatua en aquells jardins
que, poguent ésser molt blanca,
sembla certa carbonera
qui viu á sota de casa.

A n' en Prim, no fa molts días,
vaig véurer que l' visitavan
un grupat de llargandaixos
y unas quantas sargantanas,
fent allá, á las barbas d' ell,
un mitin de propaganda.

Hi ha un museo que conté
bestias y momias extranyas,
però no s' pot distingir
perque un pam de pols ho tapa.

Allá á la Secció Marítima
hi ha la mar... á l' altra banda,
però, també hi ha la mar
de bruticia. Hi ha una escala
que 'ls que 's perden per allí
fent com qui s' asseu... descansan.

Lo que 'n diuhen l' Invernácul,
abrich de flors y de plantas,
que han d' estar tancadas sempre
perque no 'ls toqui un mal ayre,
té una pila de cristalls
trencats, y tan griso hi passa,
que no hi ha planta ni fló
que no estiga ben malalta;
la que no ha agafat el tifus
té un catarro de cal ample.

Fins la Colecció Zoològica
dona pena de mirarla;
unas gabias son molt brutas,
las altres, desocupadas,
y en moltas, com no hi ha rétols,
si un curiós vol ferse'n càrrec,
no sab si lo que hi ha dintre
es un ciervo ó bé es un ànech.
Al pobre Avi, també 's veu
que no li mudan may l' aygua
y las rajolas del pis
ningú 's cuya de fregarlas.

Y después de tot aixó,
¿l' Ajuntament vol encare
fí un altre Parch?... Vaja, abur;
lja no més aixó 'ns faltava!

J. STARAMSA

LLIBRES

EN JOAN DELS MIRACLES. Drama per Ignasi Iglesias.—Tres actes hermosos, plens de vida y de ambient. Aquest magnífich drama, un dels mes intensos y emocionals de nostre excelent dramaturg, va ser un dels millors èxits del Teatre Català, durant la anterior temporada de

1908. Ab motiu de sa estrena LA ESQUELLA doná al públich en son dia el seu judici crítich, no tant extens com l' obra 's mereixia, pero ben sincer y entusiàstich. En el punt de vista editorial, *En Joan dels Miracles* es un bell llibre artístich que convida á llegir-se ab cuidado y á guardarse, després de llegit, ab tots els honors dignes del drama y del autor.

POST NUBILA... Novela per R. Foyé Puig.—Una ben grata impresió 'ns proporciona aquest autor ab sa primera novela *Gitanos blancs*, á la que, si mal no recordém, dedicarem desde aquí mateix unas encoratadoras paraulas de simpatía. *Post nubila...* comensa á ser la confirmació categòrica dels nostres auguris. En el conjunt y en els detalls, en la part descriptiva com en els passatges dialogats y fins en l' acció fondament dramática y emocionant d' aquesta original novela s' hi descobreixen un art en el dir, habilitat en la construcció y una trassa en el retratar las impressions observadas que no tenen res de vulgars, ans pel contrari recordan sovint (sense semblarshi gens), la manera de fer de més d' un mestre... ab patent, podentse afirmar que l' senyor Foyé, ab sa interessant novela ha donat un gran pas en el género literari á que sembla haverse dedicat ab la fe del convensut y ab la brahó del que vol assolir un fi honrat, valentse únicamente de sus propias forças. El llibre es fá simpàtic, ademés, per sa amenitat, donchs, á una lectura agradable, s' hi ha d' afegir un fresch humorisme en el dialech, una pintoresca exposició en las narracions y un vel de poesía, del comensament al fi, que atenua tota mena de agrors y atreviments de fons.

LA ANARQUÍA, por Héctor Zoccoli.—Quatre tomos van publicats d' aquesta important obra sociològica; dels dos primers varem parlarne á son temps. Els que ara acaban de sortir á llum son els dos últims: un que 's subtitula *Las Ideas—Los Hechos*, y l' altre que va dedicat per completar á las *Apreciaciones Éticas*.

Constan en *La Anarquía*, del sabi professor italiá, estudis de tanta importància com el dels drets y devers, la instrucció y educació de la familia, la revolució y l' art, la propaganda pels fets y la responsabilitat del anarquistas, acabant ab una apreciació ética general demostrativa de que la injusticia per sistema no pot ser producte de una formació sense artifici, impossibilitat històrica que, prescindint de tota consideració moral ó jurídica, es la condempnació concreta de la doctrina del anarquisme.

Els dos volums forman part de la *Biblioteca Sociològica Internacional* que publica ab èxit la casa Henrich y C.ª

ALTRAS PUBLICACIÓNS REBUDAS:

Almanaque del Seguro para 1909.—Havem rebut aquest calendari corresponent á aquest any y que ha publicat no fa gaire la revista «El Defensor del Asegurado.»

Del periodismo Católico, per J. Polo Benito.—Conferencias que sobre la prempsa católica pronunció aquest senyor, qui, ademés de periodista, es canonge.

La Rondalla del Dijous.—S' acaba de publicar el cuadern número 9 de aquests quèntos pera la mainada. Son molt interessants y están presentats d' una manera espléndida.

Reglamento General de la Exposición Regional Gallega.—Se refereix á la exposició de productes gallecs, que tindrà lloch aquest á la ciutat de Santiago.

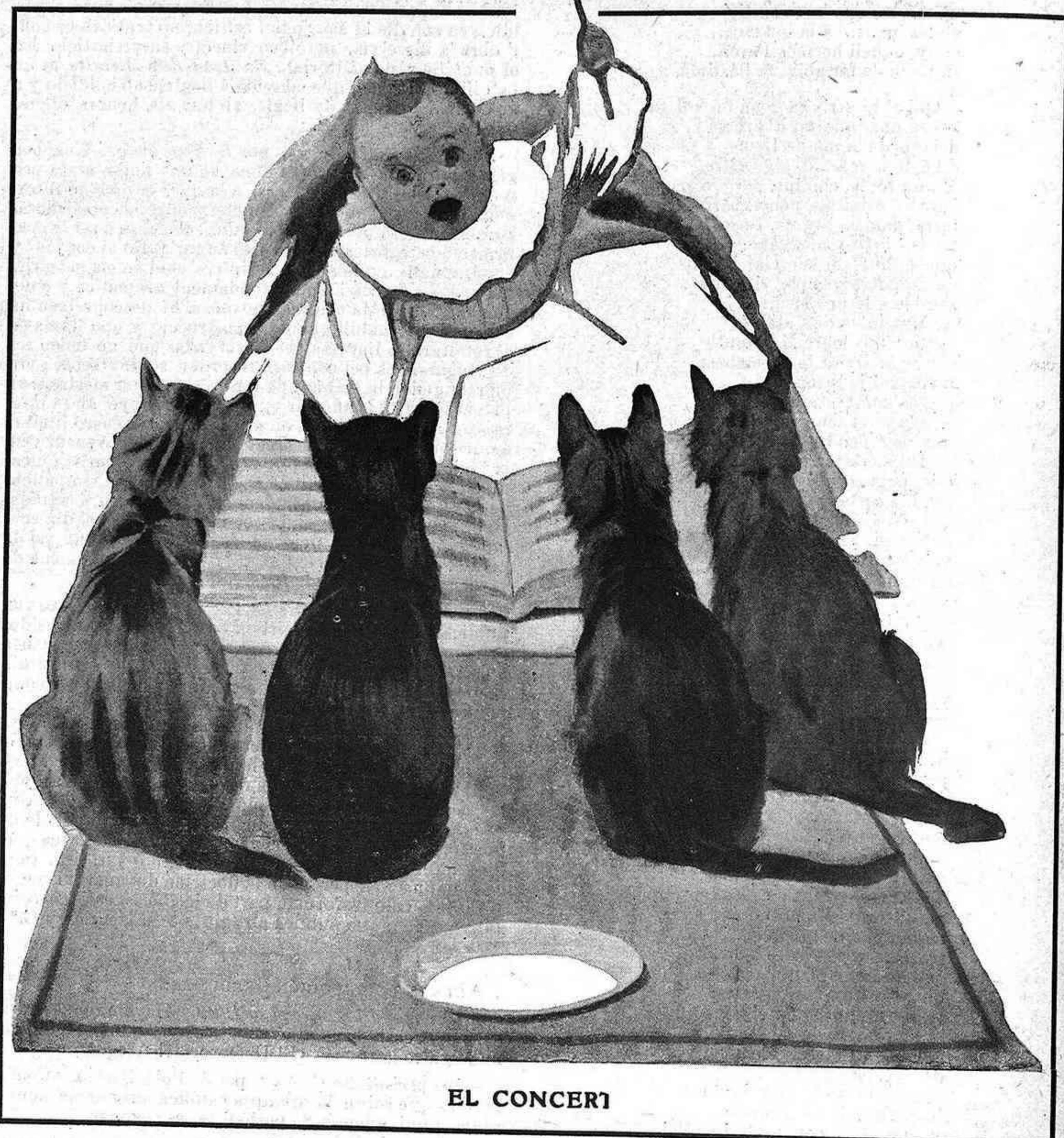
L' Adoració dels Pastors y La Mala Nova.—Dugas cansóns populars catalanas, ab sa correspondent música arreglada para piano.

Tipos Militares de Diario.—Una bonica colecció de 10 tarjetas postals ilustradas pel caricaturista A. de Almoguera.

Tra la Mondo per Esperanto.—Versos escrits en l' idioma universal, per Georgi Ciklari (Tillisano).

Las Mondongueras.—Esbós de costums aragonesas en un acte y tres quadros, per R. Forga Clará. L' acció passa á la província de Huesca, el llenguatje es pintoresch y, escénicament, creyém que ha de produhir bon efecte.

SEPT SCIENCIES

EL CONCERT

TEATROS

PRINCIPAL

El Pobre Enrich, més que drama, es una llegenda poética; el poema viscut del dolor y del sacrifici heróich. La concepció d' Hauptmann se manifesta, en aquests cinch actes, embaumats de consoladora poesía, d' una manera espléndida. Las figures que hi prenen part se 'ns mostren gegantinas com en las tragedias shakesperianas. Cert es que l' obra no sembla assequible á tota mena de paladars, tant pel seu fons purament ascétich, com per la seva acció excessivament plácida, com per sa forma allunyada dels patróns que gasta la dramática moderna; pero no pot negarse que en *El Pobre Enrich* hi ha intensitat emotiva, enlairats pensaments y encoratjadora poesía humana, qualitats escampadas arreu en l' obra y que perdonan sobradament certa feblesa que 's nota en l' acció, que sols els iniciats trobarán interessant en tots moments.

En resum: la llegenda dramática d' Hauptmann es digna d' admirarse per ser una obra gran, extraordinaria;

exótica, si 's vol, pero acurullada de bellesas literarias y artísticas. El traductor mereix una felicitació ben sincera per sa tasca. Els escenógrafs, un aplauso per las admirables decoracions. La presentació, bona de debò. La direcció, ajustada...

Y l' interpretació?...

Casi tot el pés de l' obra cau damunt de las senyoras Morera y Xirgu, las quals en companyía del Sr. Jimenez (encarnador perfecte del protagonista) fan feyna veritablement artística digna del més gran elogi.

LICEO

El tercer concert, dedicat per complert á Fauré, va resultar un esplendorós triomf per aquest compositor.

Las suites de «Shylock» y de *Pelleas et Melisandre* foren extraordinariamente aplaudidas; pero ahont el públich va entussiasmarse més fou en el *Requiem*, colossal composició que 's distingeix per sa instrumentació riquíssima y que traspúa tota ella un intens y delicat perfume místich, capás de convéncer al esperit més anti-religiós.

Els coros varen portarse bastant bé. El senyor Daniel, el coneugut organista, la senyoreta Aleu y el senyor Batalier varen ajudar ab notable acert á la perfecció d' aquest programa que recordarém ab gust, pero ab la re-

cansa de que l'públich... [mal de sempre]... no hagi respond com devia.

—La nota dominant del quart va ser la part recital de piano à càrrec de Madame Long de Marliave, una experta y genial artista que va guanyar-se totas les voluntats... y una ovació ben merescuda.

ROMEA

El benefici del ja popular Aymerich va portar un nombrós públich à nostre Teatro Payral. La veritat siga dita: ademés de tractarse d'un actor que s'ha captat molt bonas simpatías, el programa era escullit. Va reproduir-se ab èxit *El plet de 'n Baldomero*; va estrenar-se *Un bon home*, monòlech de Santiago Rusiñol, que va distreure en gran à las massas y, per fi de festa, se'n va donar el juguet còmic-líric *El somni de l'Ignocència*, que, si bé, en conjunt, no va anar com una seda, donà motiu al lluïment de las parts interessadas. El beneficiat va recullir un grapat de fullas de llorar.

—El lunes, ante distinguida y numerosa concurrencia, celebró su beneficio el no menos distinguido y numeroso galán joven señor Torelló, cosechando la mar de aplausos en la interpretación de las comedias *El testamento de la tia* y *Porque sí señor*.

En ambas obras, el beneficiado hizo gala de sus singulares dotes artísticas, que le colocan entre los mejores y más discretos actores del teatro de nuestra tierra.

Con el aplauso justísimo de sus admiradores reciba, juntamente, el testimonio de nuestra felicitación más sincera.

Olé ja!... y ¡Amunt y crits!...

TÍVOLI

¿Qué's creyan?... ¿que aquest teatro ja era à terra?... ¿que ja's comensava à edificar el *Kursaal*? Donchs, no, senyors. Encare, en Gil, ha vingut à encarregarse'n, inaugurant una temporada de sarsuela petita à preus mòdichs.

El debut, ab las obras *Los Granujas*, *La República del Amor* y *Las Bribonas*, interpretadas per las Sras. Ramos, Possel, Salvador, Gay y Carreras, y 'ls senyors Fernández y Tormo, va ser un èxit gros.

Ab l'esqué d'uns preus baratíssims (30 céntims l'entrada) el peix va picar de valent, al punt de que à la casola no hi cabia ni un moreno més.

NOVETATS

Rosa Bernd, drama en 5 actes d'Hauptmann, es el cal-

EL DESCONCERT

vari de una pobra dona, víctima de la bestialitat dels homes, que, després de veures perduda física y moralment, dominada sa carn y sa voluntat, anula al seu propi fill, el fill del pecat dels altres y de la seva feblesa, ab l' únic intent de lluirarlo dels sofriments humans.

Com se veu la tesis no pot ser més desconsoladora; es el triomf de la luxuria, de la debilitat moral, del mal, sobre la tendresa y la virginitat; pero, en l' obra hi ha magnífichs pensaments fustigadors del vici, y en mitj de tanta miseria, resurgeix el poeta enlairador de sempre glorificant l' amor, el bé y la virtut heròica.

La obra té actes magníficament construïts; l' acció, sense ser d' una originalitat sugestiva, resulta interessant; y aixó, afegit á la forsa intensiva del atrevit assumpte, fá que el públic s' hi abandoni per complert y aplauideixi sense regateig.

La direcció escénica, com sempre en aquesta casa: volém dir molt bé.

La traducció es acceptable.

Tocant á l' execució, cal recordar en primer lloc el ram de senyoras. La Martínez discretíssima y delicada sempre. La Fremont, també molt bé.

CIRCO BARCELONÉS

Té rahó l' Empresa al anunciar que aquést, dintre sa especialitat, es el teatre de moda ahont s' hi acolla lo més *chic* y *pschut* de Barcelona. Els debuts s' estalonan l' un ab l' altre, y á cada dos per tres apareixen *estrelles* d' aquellas que en Comas y Solá n' diría de primera magnitud, y moltes ab qua...

Darrerament s' ha fet applaudir, durant una colla de nits seguidas, Mlle. Deodima, qu' es un número extra entre la gran *troupe* internacional d' artistas; com també s' fan ovacionar per l' originalitat dels seus traballs Mademoiselle Deysi French, unicyclista, la *chauteuse* Pariset y la *danseuse* Lina Bocaris, que ab sas salomísticas dansas fa posar 'ls cabells de punta.

Varietats es el género de la casa, y la casa fa honor al seu lema donant al espectable una espléndida variació.

L. L. L.

À UNA DE L' HORTA

Qu' ets de terra valenciana;
tot en tú ho está dihent:
tas galtas son dos taronjas;
els teus peus, dos cacahuets;
tos ulls, un parell de xufas,
els teus llabis, dos violers,
y tas dents, blancas y xicas,
d' arrós delicats granets.
Per lo tant, jo t' ho aconsello,
y si 'm creus farás molt bé:
ab la gana que aquí corre,
no surtis sola al carrer.

ANDREU GRAU

¿Parlavan del plet dels arbres?

Aquí portém els papers.

«A fin de evitar—diu un diari—los peligros que ofrece al tránsito el cruce de las Ramblas frente á las calles del Carmen y Puerta Ferrisa, se procederá por las brigadas municipales á modificar los bordillos, dando mayores radios á las curvas de todos sus ángulos y *haciendo desaparecer los dos árboles del extremo de la Rambla de San José*, uno de los cuales está tan inclinado, que su desaparición se impone...»

Lo qual, traduït al català, qu' es el llenguatje de la sinceritat, vol dir lo següent:

«Com que á la Companyia del tranvía, pera que puquin passar cómodament els grans cotxes ab imperial

cubert que aviat posará en circulació, li fan nosa els dos plátanos del final de la rambla de las Flors, l' Ajuntament, sempre amable ab l' *Inglés*, ha acordat arrençarlos.»

Y ara digui, senyor Arcalde, un cop destruïts aquests dos arbres, ¿quins altres arrençarérem?

¿No contesta?

Es veritat... No es vosté qui 'ns pot respondre.

Aixó s' ha de preguntar á Sa Magestat el Tramvia.

Per datos oficials suministrats en l' Ajuntament, sabem que á Barcelona, durant el passat Janer, hi han hagut 1,478 defuncions.

Al comentar aquesta notícia, diu un diari local:

«Así, puede asegurarse que los muertos han sido 47 y medio por día.»

¿Qué me 'n-diuhen d' aquest medio?

¿Oy que aixó de morirse mitja persona, resulta quelcom modernista?

A n' els 47, pelats, els podém dir que *Déu els hagi perdonat*, pero á n' el pico *¡quina oració funerària li dedicarérm?*

«Diguin lo que vulguin els termómetros», l' hivern está acabat.

Aixís ho asseguran els periódichs francesos, fundantse en que, cap á la part del norest de la vehina nació s' han vist ja bandadas de cigonyas.

Y com que la cigonya es l' au precursora del bon temps, *velay...*

No obstant, jo m' atreveixo á indicar als lectors que, á pesar d' aquest pronóstich, farán molt bé en no alleugerir-se de roba.

Perque aixó de la cigonya... també podrà ser que 'ns la pintessin.

Varias entitats recreativas y de sports preparan pels vinents Maig y Juny algunas festas, que sens dupte atrauiran á Barcelona bon contingent de forasters.

Desde ara comensém á anticipar al lector que l' número que, de poguer realisar-se, constituirà segurament el *clou* del programa, serà un concurs d' aeroplans, pera l' qual l' Ajuntament concedirà una regular subvenció. De las gestions necessàries pera portar á cap aquest concurs se 'n ha encarregat el senyor Comas y Solá, director del Observatori del Tibidabo.

Arribarán á ser un fet els laudables propósits de las societats referidas y que tan profitosos poden ser pera la nostra estimada ciutat?

La circumstancia de no figurar entre elles el famós *Sindicato de Iniciativa*, de cómica memoria, ens sembla molt bon auguri.

Els nens góticchs que no hagin tirat als Jochs Florals que no 's torbin, que l' plasso d' admisió de traballs está per finar.

Per cert que 's diu que, comparat ab altres anys, no hi ha gens d' animació poética aquesta vegada. Dissapte passat, el secretari, tot just havia rebut 89 composicions.

—Aixó es un fracàs!—dirà algú.

—Aixó es una ganga!—respondrà els que han de llegir tanta terragada.

* *

Un d' aquests poetas aixelats que sempre son els primers en enviar el *plech*, va llegir l' altre dia la seva col·lecció de sonets, opció á l' englantina, á una senyora amiga, una especie de D.ª Irene de *La Intelectual*.

—Deliciosos, magnífichs!—va exclamar la dama.

—Vol dir?

—Sí, sí, els trobo espléndits... y aixó que una servidora no hi entén res.

La ingénua modestia de la intelectual va deixar de pedra marbre al pobre poeta.

No 'ns cansarérm may de repetirho.

Els Ajuntaments, las Diputacions, el mateix Gobern, han d' anar molt en compte ab las subvencions d' estudis tituladas *carteras de viatje* que 's donan molt sovint, imerescudament, á gent sense aptituds ni coneixements de cap mena.

Y sinó, aprénguin la *moraleja* en aquest cas que, si no es històrich, es digne de serho:

PER LAS ALTURAS

—¡Qu' es veritat, forner, aixó que diuhen?... ¡que 'l pa puja tant?
—Sí, senyora; miri... ja es al quint pis.

Un Municipi va enviar un xicot á Italia pera uns estudis geogràfichs-artístichs.

Al cap de dos días la corporació rebia un telegrama del seu protegit en els següents termes:

«Acabo de arribar á Venecia, pero com que la major part dels carrers estan inondats, al punt de que la gent se veu obligada á anar en barca, he determinat fugir immediatament cap á un altre punt.»

Las obras de la Reforma interior podrán anar ab més ó menos calma, pero hi ha que reconéixer que 'l Banch Hispano-Colonial no s' adorm.

Durant l'últim trimestre de 1908 l'Ajuntament li ha tingut que satisfet els dos següents petits comptes:

Un de 111,928 pessetas, per la comissió de pesseta y mitja per pam que de tots els terrenos expropiats percebeix el Banch;

Y un altre de 6,978 pessetas pel mitj per cent que li correspon en totes las cantitats que paga per compte del Municipi.

¡Oh Banch afortunat!

Ell si que pot ben dir que si á primers d'any no ha vist els barcos del port desde la plassa del Angel, en canbi, sense moure's de la Rambla dels Estudis, ha cobrat en tres mesos 118,906 pessetas.

Ocupació, aquesta de cobrar, que, imparcialment considerada, resulta bastant més agradable que la de mirar barcos.

Ja tením establert un nou sistema de locomoció. Es el sistema de la *bomba*. No confondre'l ab el sistema del dirigible. S'hi assembla per alló de la *bomba*, pero no es pas lo mateix.

El sistema de referencia consisteix en declararse autor de la colocació d'una bomba á Barcelona. Y tot seguit el

suposat autor es conduhit de franch á la nostra ciutat. Un pich á Barcelona, se demostra la farsa, y en paus. El viatger del nou sistema 's troba passejant per la Rambla de las Flors.

El cas ja s'ha repetit. El darrer viatger pel sistema de la bomba es un tal Federico Fresco, que ha vingut aquí desde Guadalajara, ab bitllet gratuít, ni més ni menos que un diputat. Aquest subjecte no pot negar que sigui *Fresco*. Ho es de noms y de fets.

Si l'exemple cundeix, veurém sovint anar al despaig de bitllets de las estacions del carril á individuos que en lloch de dir «donguim un bitllet pera Madrid, Barcelona ó Saragossa», dirán: «jo he colocat una bomba á Madrid, Barcelona ó Saragossa» respectivament.

Y l'empleat del carril ja sabrá lo que li toca: entregari-li de franch el bitllet corresponent.

Davant del sistema espanyol de la *bomba*, el dirigible del comte Zeppelin y l'aeroplá de Wilbur Wright no pintan res.

Y després dirán quatre mal humorats que aquí no hi ha *inventiva*?

¿Qué tormenta nos amaga?

El Tribunal Suprèm ha desestimat el recurs interposat pel nostre Ajuntament en el plet que aquèst seguia contra l'Estat sobre reivindicació dels terrenos de las antigas murallas.

A dir veritat, si bé es cert que la notícia apareix una mica confosa, d'ella 'n resulta una cosa, desgraciadament bastant clara:

La seguretat de que, com es us y costum en tots els saraus litigiosos municipals, ens tocará ballar ab la més lletja.

Y pagar als músichs.

D' un diari de la localitat:

«Ab motiu de celebrarse, pel Maig, las segonas carreras *Copa Catalunya*, sembla que vindrà el rey.»

Del mateix diari, una mica més avall:

«L'arcalde accidental senyor Bastardas ha tingut que ficarse al llit, degut á una sobtada indisposició.»

¿Qué 'n dirém d' això, don Albert?... Una precipitació de vosté ó una ironia de les circumstàncies?

La escena al Museu de Reproduccions.

Un pagés de fora y la seva dona s' aturan davant de la célebre estàtua de la *Venus*, de Milo.

—Mira, tu... A n' aquesta senyora tan gopa li deuen haver trencat els brassos...

La dona, tota esverada:

—Ay, sí!... Passém, passém de pressa, qu' encare potser algú s' creurá que ho havém fet nosaltres.

—En quin país vivím, senyors?

¡Donchs no's parla en serio aquests días de la tornada d' en Sanllehy á l' arcaldia!...

Es lo únic que faltaría pera fer quedar al nostre magnífich Ajuntament á l'altura del betúm.

Després de lo que succehi ab la suspensió de la base quinta del pressupost de cultura, no pot tornarhi á l' arcaldia el senyor Sanllehy. Ni 'ls regidors, ni 'l poble de Barcelona poden permetre que torni á agafar la vara aquell home que tot fent rialletas y pegant cops á l' esquena, enganyá als regidors y faltá á la paraua donada de no suspendre la base de referencia, qu' era l' ànima del pressupost.

Pera que 'l senyor Sanllehy, l' home dels somriures y dels habanos, entri altre cop á la Casa Gran, es precís que avants ne surti, d' una vegada per sempre, la vergonya.

Ja veurém si á tan baix nivell hem arribat.

Reflexió d' un metje, á la sortida d' un ball de màscaras:

—Un dels pitjors y principals *vehicols de contagi* son els cotxes... sobre tot quan van ab las cortinetas tiradas.

NOTAS DE CASA

Ab motiu de la inauguració del seu nou local (Ronda de Sant Antoni, 49), el Centre Nacionalista Republicà «Fivaller», del Districte sisé ens ha enviat, pera que 'ls repartissim entre persones necessitades, deu bonos de pá y arrós. En nom dels favorescuts doném las gracies al Centre.

... L' Associació Joventut Excursionista «Avant», celebra el passat diumenge una excursió al Castell d' Aramprunyá y ermita de Sant Ramón.

... En la Quinta de Salut «La Alianza,,, primera d' Espanya fundada y sostinguda per obrers, s' inaugura el darrer diumenge una Casa de Convalecència anexa al establiment. Festejant aquesta important millora y pera conmemorar al mateix temps el quint aniversari de la seva fundació, va celebrar-se el vespre un banquet en el «Mundial Palace», al qual sigué convidada LA ESQUELLA. Sentint molt el no haverhi pogut assistir, agrahim vivament l'atenció de la Junta.

... El Centre Excursionista del Vallès (Sabadell) efectuá el diumenge una excursió colectiva á Barcelona, ahont va fer, ab arreglo al programa, algunes visites de caràcter purament arqueològich.

EL PROTECTOR DE L' INFANCIA

—Senyoret: cómprimel, que treurá la grossa...

—Tant se val; ab una de petita també m' acontento, jo.

SOLUCIONES

A LO INSERTAT EN EL NÚMERO 1573

1.ª XARADA I.—*Es-pres-sas.*

2.ª ID. II.—*I-si-do-ro.*

3.ª MUDANSA.—*Caretas, carotas.*

4.ª ANAGRAMA.—*Marta, matar.*

5.ª CADENA DE PUNTOS.—*P o p*

o c a

p a r i s

i d a

s a l a s

a s e

s e g a r

a m o

r o s a s

a r a

s a l

6.ª CARTELL.—*Jascinto.*

7.ª TARJETA.—*La campana submergida.*

8.ª CONVERSA.—*Elvira—Rosa.*

9.ª GEROGLÍFICH.—*Si pensas mal no errarás.*

XARADA

LA VENEDORA DE MITJAS

CAPÍTOL IV Y ÚLTIM

—Arrepleguém els trastets
y cap á casa fem vía.
Avuy hi fet *prima* endolas...
No 'm pagan ni la saliva
qu' he gastat... ¡Vaya un *total*

L' ESTADANT Y 'L PROPIETARI

—¿Veu?... M' hauria de fer tapar aquesta esquerda.
—Esperi que passi 'l terremoto, y llavoras, si es que la casa no cau
del tot, adobarém això... y lo demés.

que *dos* la gent!... ¿No es sensible
que una tinga d' aguantar
per vendre, tanta palica?...
Oh; y fins el municipal
també ha fet escapulirme
del mercat, dihentme que anés
á vèndrerlas á cal Bisbe.
La sort que l' hi deixat dir
y quan m' ha deixat tranquila
n' he vengut aquí mateix
onze parellts. ¡Ay, filla!
quin goig fan sobre la *tres*
las *hu* pelas de ma vida.
Ara cap á fé 'l dinar
que 'ls meus budells ja rondinan.
Si tot marxant, pel camí
en vengués uns quants més... ¡tira!
no 'm vindrà malament...
¡Apa, acabeume las mitjas!...
—Ep, jova, ¿á cóm las veneu?...
¿á mesura, á pes ó á mida?...
—Sinó perque ara tinch por
que 'l dinar no 'l pahiria
n' hi clavaya aquí unas quantas
d' aquellas que no s' escriuhen
y veuría cóm las gasta
la venedora de mitjas.

ALI FOIX, *el Vell*

ANAGRAMA

La meva cosina *Tot*
que va venir de *Total*
diu que 'l seu xicot li ha dit
que 's casaran per Nadal.

MANEL B. FONTÁS

MUDANSA

L' altre dia prop del *tot*
un gos que estava *total*
va mossegá al meu nebot;
pel *tot* l' agafá un xicot
y el va dá á un municipal.

JOAN ROCABERT

TERS DE SÍLABAS

Substituir els punts per lletras,
de manera que vertical y
horizontalment, donguin el se-
güent resultat: 1.ª ratlla: Nom
d' home; 2.ª: Id. de dona; y 3.ª:
Classe de bolet.

JOSEPH MATEU

ROMBO

Substituir els punts per lle-
tras de manera que llegint verti-
cal y horizontalment diguin: 1.^a
y 5.ª ratllas, consonant; 2.ª, as-
tre; 3.ª, fruya (plural), y 4.ª,
article.

F. ARMENGOL Y BURGUÉS

CONVERSA

—Escolta, tú ¿y á Sabadell qué
hi vas anar á fer?

—Vaig anar al casament de 'n
Rafel.

—¿Ab qui's va casar?

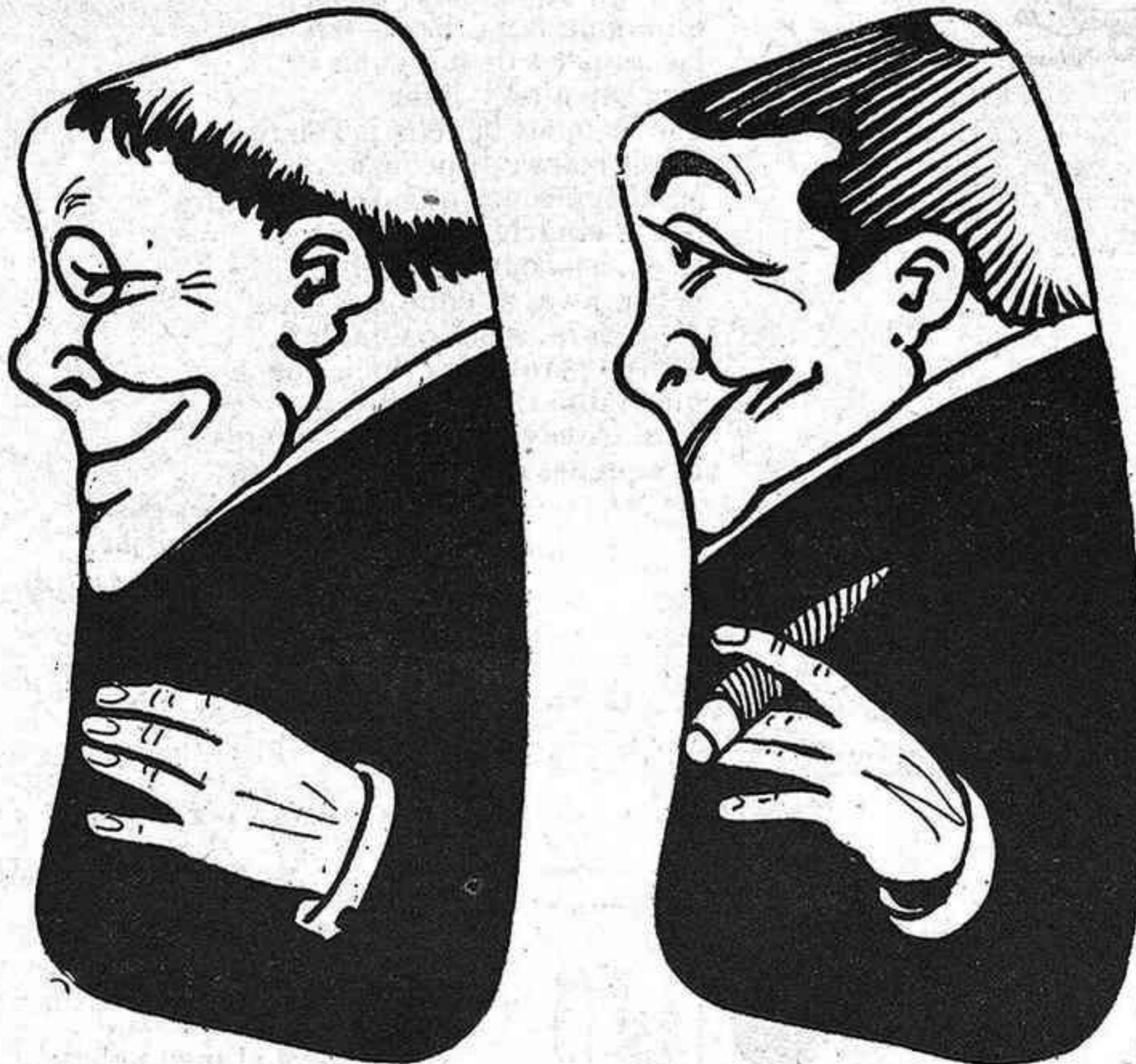
—¿Per qué m' ho preguntas si
tú mateix m' ho acabas de dir?

JOSEPH A. RANA

DEL CALAIX D' UN SABI

MOSSÉN LLARCH Y MOSSÉN CURT

Heus' aquí un entreteniment basat en una ilusió óptica.
Las dugas figures que segueixen, convenientment enganxades á una cartolina y retalladas ab exactitud, se colocarán en aquesta mateixa forma demunt d' una taula, y s' preguntarà al espectador:
—¿Quin, dels dos capellans es el més llarch?

A primera vista tothom dirà que l' més alt y prim es el de l' esquerra. Alashoras invertiré els cartronets, colocant el de l' esquerra á la dreta, y veuré ab extranya un cambi d' efecte en las figures: Mossén Llarch haurá passat á ser Mossén Curt y vice versa.

Pera treure de l' estupefacció al espectador, no havém de fer sinó ajuntar las dos figures, posantlas una demunt de l' altra, y s' observarà que son complertament iguals.

TARJETA

N. SALA SOLÉ

DENIA

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas el títol de una molt celebrada ópera.

R. A. (a) PAU DE LAS CALSAS CURTAS

GEROGLIFICH

LA
PRINCESA

RIU

A

VTEVA

PEP SERRADELL

QUENTOS

Parla un sogre:

—De modo, que vosté vol casarse ab una de las mevas fillas?

—Sí, senyor; aquest es el meu desitj.

—Donchs bé, sápiga que á la més petita li dono 10 mil duros de dot, á la mitjana 20 mil y á la gran 30 mil...

El pretendent:

—Oh, si 'n té alguna de més vella, no 'm fa res, no...

Dos captaires se presentan á una casa.

La minyona:

—Ah, van dos?... A qui haig de donar els cinch céntims, donchs?

Un d' ells, ab molts modos:

—A n' el meu amich, senyora. Jo me n' haig d' anar d' aquest barri, y ha volgut que l' presentés als meus clients.

Un nyèbit d' aquests que recullen burillas, troba una punta de cigarro habano, molt curta, que casi no 's pot aprofitar.

Filosòficament la llença y exclama:

—Els metjes tenen rahó: Avuy dia la gent fuma massa!

En Palaudarias es casat de poch.

Un dia troba un amich, y aquest, al veurel tant polit y endressat, exclama:

—Noy, veig que desde qu' ets casat no portas tacas ni 't faltan botóns á l' ermilla.

—Sí, respón en Palaudarias. La dona m' ensenya cóm se fá, y jo mateix me cuso y 'm netejo.

En una escola de pàrvuls.

El mestre pregunta al niño Miranius:

—¿Vol fer el favor de dirme, la paraula ou, de quin gènero es?

—Pot ser masculina ó femenina... segons si l' ou ha sortit d' una gallina ó d' un gall.

Entre l' jutje y l' acusat:

—¿Y no us en podíau acontentar de robar á la vostra víctima, que hagiu hagut d' assassinarlà després?

—Oh, veurá... com que s' ha posat á fer aquells crits. Si no hagués sigut aixó, jo... ja... ja tenia la mateixa idea que vosté... no 's pensi.

En Miranius, tot dinant, pregunta á la seva mare:

—Escolta ¿que també he sigut dolent, avuy?

—Bastant, ho has estat.

—¿Vols dir que tampoch me donarás postres?

—Me sembla que no.

—Donchs, aixís, dónam un' altra cuixa de pollastre.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprenta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm. 8

Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

**COLECCION * Tomo 107 * LOS INGLESES —
DIAMANTE * VISTOS POR UN LATINO
POR FEDERICO RAHOLA**

Un tomo en 8.º, Ptas. 0'50

Edicions populars d'en SANTIAGO RUSIÑOL

Anant pel món
El Mistic
Oracions (Agotada)
Fulls de la vida (Agotada)
Els Jocs Florals de Canprosa
El bon policia
Monolegs
La bona gent (Agotada)
Tartarin de Tarascó
El pati blau
El poble gris
La Mare

L'alegria que passa
La «Merienda» fraternal
L'Heroe
Llibertat!
La Fira de Neuilly
Els savis de Vilatrista
L'auca del senyor Esteve
L'Hereu Escampa
En Tartarin als Alps
La Llei d'Herencia
Aucells de pas

ACABA DE SORTIR

LA INTELECTUAL

Preu de cada obra: UNA PESSETA

GRAMÁTICA RAHONADA DE LA LLENGUA INTERNACIONAL

ESPERANTO

per F. PUJOLÀ Y VALLÉS — Preu: 2 pessetas

JACINTO BENAVENTE

Obras completas

TEATRO

TOMO 17

LA SEÑORA AMA

EL MARIDO DE SU VIUDA

LA FUERZA BRUTA

Un tomo en 8.º, Ptas. 3'50

EL HOGAR

Y EL TRATO SOCIAL

ARTE DE EMBELLECER LA VIDA

— por LAURA GARCIA DE GINER

Un tomo en 8.º : : : : : Ptas. 4
Encuadernado en tela : : : : : > 5

Pronto aparecerá

LA ESPAÑA TRÁGICA

POR

BENITO PÉREZ GALDÓS

**EL CONSEJERO
DE LOS
ENAMORADOS**

*El único libro útil
para los que tengan ó deseen
tener relaciones amorosas*

Ptas. 1

LOS GRANDES MAESTROS

DE LA PINTURA

EN ESPAÑA

GOYA

Un tomo, Ptas. 1'50

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mítuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals se 'ls otorgan relaixas.

ENTRE VEHINAS

—¡Enredonal! —¡Presumidal!... —¡Xafarderal!... —¡Mala sombra!

UN NEN, DESDE DINTRE: —¡Calleu!... Si no, la gent se pensará que 'ls concejals han vingut à celebrar sessió aquí.